CHIEF, UKR SERVICE
185-330 INDEPENDENCE SW
WASHINGTON DC

І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 140. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 23-го ЛИПНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 23, 1959 No. 140. VOL. LXVI.

МІЧЕЛЛ ПЕРЕВІРЯЄ СТРАЙК СТАЛЕВАРІВ, ПЕРЕДБАЧАЄ УРЯДОВУ АКЦІЮ

Вашингтон. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл 21-го липня повідомив, що він починає вивчати факти, які заіснували після страйку сталеварів. „Хочу дослідити всі обставини, що заіснували у зв'язку зі спором в сталевій дискусії. Буду інформувати Президента про стан цих фактів" — сказав секретар праці, який одночасно подав, що буде користуватись інформаціями секретаря торгівлі, голови Ради економічних дорадників при Президенті, а також конферуватиме з іншими відповідними урядовцями. Мічелл ще не знає, чи буде публікувати свої звіти, щоб інформувати громадянство про стан страйку сталеварів; бо справа цих публікацій вирішиться пізніше. Президент Айзенгавер погодився на те, щоб Мічелл перевів стан страйку і щоб вирішив на основі економічних фактів, чи Президент може скористати з закону Тефта-Гартлі та просити про судову заборону цього страйку на 80 днів. Президент вирішив, що в теперішньому стані цього страйку уряд не має оправдання на те, щоб користати з протистрайкового закону. Але довший страйк у сталевій промисловості може загрозити безпеці ЗДА, бо оборонній промисловості забракне сталі, і тоді Президент зможе скористати з закону Тефта-Гартлі. Мічелл заявив на пресовій конференції, що він рекомендуватиме Президентові скористати з цього закону, як страйк буде продовжуватися. Представник сталевої промисловости Р. Конрад Купер заявив, що сталеві фірми „погодилися були на те, щоб федеральні посередники допомогли в заключенні контрактів, і тепер ми, розуміється, даме секретареві праці всі ті інформації, які відносяться до цієї справи". Представник спілки сталеварів, голова Об'єднаних Сталеварів Америки, Дейвід МекДоналд сказав: „Наша спілка буде співпрацювати з секретарем праці Мічеллем в його дослідах всіх обставин, які заіснували у зв'язку зі страйком". Мічелл сказав, що голова федеральних посередників Дж. Фіннеґен передбачає, що страйк може тривати довший час, тому треба приготовлятися до того, щоб при допомозі закону Тефта-Гартлі припинити страйк. У зв'язку з виступом Мічелла в політичних колах появилися деякі спекуляції. Говорять про те, що Мічелл переконаний в тому, що сталеві компанії могли б дати малу підвишку сталеварам (по 5 до 10 центів за годину праці) без одночасного збільшування ціни на сталь. Також кажуть, що президент Айзенгавер не був вдоволений з того, що сталеві фірми піднесли ціну на сталь по 7 долярів від тонни після страйку в 1956 році. Президент має бути також і проти того факту, що робітничі провідники, подібно як і політичні провідники залежні в своїх діях від членів своїх спілок, яким за кожним разом хотіли б принести збільшені заробітки при заключуванні нового контракту. Секретар праці Мічелл має сам виcтудіювати ті всі факти і має про них повідомити Президента. Дехто гадає, що ця акція Мічелла, якщо буде успішна, може допомогти йому в тому, що він стане кандидатом на віце-президента разом з Ніксоном, який кандидував би на президента.

Фр. Мюллер найменований на секретаря торгівлі

Вашингтон. — Президент Айзенгавер 21 липня найменував на секретаря торгівлі підсекретаря в департаменті торгівлі Фредеріка Генрі Мюллера. Мюллер займав становище колишнього голови Комісії Атомової Енергії адмірала Луїса С. Стравса, який був найменований на секретаря торгівлі ще в жовтні минулого року, але мусів зрезиґнувати, бо Сенат 19-го червня ц. р. — не затвердив цієї номінації. Новонайменований секретар торгівлі походить із Гренд Репідс, Мишиґен. Він був фабрикантом меблів, а в 1956 році зістав асистентом секретаря торгівлі для внутрішніх справ. 3-го листопада 1958 р. він зістав найменований на підсекретаря в департаменті торгівлі. Голова Сенатської Торговельної Комісії сенатор Ворден Маґнусон заявив, що є всі дані на те, що ним очолювана комісія і повний Сенат затвердять цю номінацію, і то вже в найшвидшому часі.

Пані Айзенгавер охрестила перший в світі атомовий торговельний корабель „Саваннаг"

Кемден, Н. Дж. — Пані Двайт Д. Айзенгавер 21-го липня ц. р. охрестила перший в світі торговельний корабель, порушуваний атомовою енерґією, який названо „Саваннаг". Голова корпорації, яка здобувала цей корабель Луїс Е. Волфсен сказав у своїй промові, що „21-го липня почалася нова ера в історії торговельної фльоти". Цей корабель має 21,000 тонн поємности і він ще не є вповні викінчений, а до перевозу товарів може бути вжитий аж в 1961 році. Його швидкість виносить 21 вузол і він зможе плавати 40 місяців без доповнювання пального. Новонайменований секретар торгівлі Фр. Мюллер сказав, що цей корабель збудовано „з задуму нашого достойного президента Айзенгавера, який своїм проводом і ентузіязмом заохотив Конґрес до ухвалення відповідного закону".

„ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ" ВИВОДИТЬ З РІВНОВАГИ ХРУЩОВА

Варшава. — Совєтський диктатор Нікіта С. Хрущов, промовляючи минулого вівторка, 21-го липня, до представників західньої преси на прийнятті в совєтській амбасаді в цій польській столиці, гостро накинувся на Америку за „кампанію молитов за визволення поневолених комунізмом народів", кажучи, що „єдино поневолені народи є в капіталістичних країнах". Заяву в цій справі склав Хрущов рівночасно із своїми застереженнями щодо цілей подорожі віце-президента Ричарда Ніксона до Москви, кажучи що ті цілі є для нього „загадочні". Наступного дня, в середу 22-го липня вранці, американські радіовисильні подали з Москви повідомлення про гострий виступ „Правди", офіційного органу Центрального Комітету Комуністичної партії СССР, проти Америки і Ніксона у зв'язку з його заповідженим приїздом до Москви з кінцем цього тижня на відкриття американської виставки. Жалуючись на „кампанію молитов" в Америці за визволення поневолених большевизмом народів, Хрущов не назвав по-іменно „Тижня Поневолених Націй", але його виступ так інтерпретують кореспонденти й офіційно у Вашинґтоні, хоч ані в конґресовій резолюції в цій справі ані в проклямації Президента спеціяльно до молитов не закликається й досі про молитви була згадка тільки в заклику стемфордського єпископа Української Католицької Церкви в ЗДА, Преосв. Кир Амвросія Сенишина, який був надрукований, разом з повідомленням про проголошення Президентом „Тижня Поневолених Націй", в „Свободі" з 21-го липня.

ТЕКСТ ПРОКЛЯМАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА, ЯКОЮ ПРОГОЛОШЕНО „ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ"

Вашинґтон. — Текст проклямації, якою президент Двайт Д. Айзенгавер, виконуючи заклик і прохання схваленої одноголосно Конґресом резолюції, проголосив тиждень від 19 до 26-го липня ц. р. Тижнем Поневолених Націй, в дослівному українському перекладі звучить:

ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ, 1959
ПРОКЛЯМАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тому, що багато націй в світі були поневолені імперіялістичною й агресивною політикою совєтського комунізму; і

Тому, що народи опанованих Совєтами країн позбавлені їхньої національної незалежности і особистих вольностей; і

Тому, що громадяни З'єдинених Держав зв'язані родинними вузлами і принципами, що люблять волю і справедливість на кожному континенті; і

Тому, що це є відповідно і властиво заманіфестувати народам поневолених націй підтримку уряду і народу З'єдинених Держав Америки для їхніх справедливих аспірацій на волю і національну незалежність; і

Тому, що Конґрес спільною резолюцією, прийнятою 17-го липня 1959, уповажнив і просив Президента З'єдинених Держав Америки видати проклямацію з проголошенням третього тижня липня 1959-го року „Тижнем Поневолених Націй" та видавати подібну проклямацію кожного року аж до часу, коли воля і незалежність будуть досягнені для всіх поневолених націй світу:

Отже тому я, Двайт Д. Айзенгавер, Президент З'єдинених Держав Америки, призначаю оцим тиждень, що починається 19-го липня 1959, як Тиждень Поневолених Націй.

Я запрошую нарід З'єдинених Держав Америки відзначати такий тиждень відповідними церемоніями і активностями та закликаю його до студій боротьби поневолених Совєтами націй і до поновного зобов'язання піддержати справедливі аспірації тих поневолених націй.

В доказ того я оцим кладу свій підпис та кажу прибити печатку З'єдинених Держав Америки.

Дано в місті Вашинґтоні цього 17-го дня липня в році Божому 1959 та в році Незалежности З'єдинених Держав Америки 184-му. Підписано: Д. Д. Айзенгавер".

ЗАКЛИК УКК В СПРАВІ „ТИЖНЯ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ"

До Шановних Відділів УККА й Організацій, що виконують їх функції:

Як уже відомо з преси, Президент З'єдинених Держав Америки, виконуючи схвалену одноголосно обидвома Палатами Конґресу резолюцію, проголосив тиждень від 20 до 26-го липня цього року Тижнем Поневолених Націй.

Екзекутива Українського Конґресового Комітету Америки закликає і просить усі свої Відділи та організації, що виконують функції таких Відділів, влаштувати в цьому тижні — відповідно до місцевих обставин і спроможностей — маніфестаційні збори чи інші імпрези, присвячені великій справі визволення українського та всіх інших поневолених народів із комуністичного гнету.

Ню Йорк, 21-го липня 1959. ЕКЗЕКУТИВА УККА

Айзенгавер проти зменшування або збільшування податків

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер закинув думку про зменшення податків як довго він урядуватиме в Білому Домі, хоч ще в січні ц. р. гадав, що в 1960 році вдасться йому зменшити податки для всіх верств населення. Президент гадає, що державній скарбниці вдасться збільшити свої прибутки без збільшування податків, і що в 1961 році може бути в федеральному бюджеті надвишка від двох до п'ятьох більйонів долярів, які треба буде зужити на зменшення федерального заборгування. Президент гадає, що треба б змінити податкову систему в тому дусі, щоб не можна було великим фірмам викручуватися різними способами від плачення податків. Уряд старатиметься, щоб по можливості зменшувати федеральні видатки. Президентові не подобається те, що великі корпорації приймають до праці молодших директорів не тому, що вони здібні в своєму фаху, тільки тому, що знають, як знаходити „діри" в податковому законі та якнайменші платити податки.

● **Сенатор - республіканець Кеннет Б. Кітінґ**, промовляючи на зборах американців італійського роду, заявив, що теперішні іміґраційні закони „невистачальні і дуже обмежувальні". Він сказав, що в іміґраційному уряді є 84,000 прохань від осіб, які хочуть об'єднатися з ріднею в ЗДА, але закон цього не дозволяє, бо з Італії може річно прибути лише 1,500 осіб згідно з квотою.

ООЧСУ і СУМА горішнього стейту Ню Йорк відзначать в Бінґемтоні роковини Конотопу

Бінґемтон, Н. Й. — Старанням місцевого 13-го Відділу Організації Оборони Чотирьох Свобід України, при співпраці Відділів цієї організації та Спілки Української Молоді Америки з Боффало, Рачестер, Сиракюз і Ютики, відбудеться тут в найближчу суботу 25-го липня Конотопська Ватра Перемоги для відзначення великої перемоги України над Москвою 300 років тому. Імпреза почнеться маніфестацією біля будинку суду в Бінґемтоні о год. 12-ій вполудне з участю і виступами визначних американських і українських гостей. Під час маніфестації посадник міста п. Джан Бирнс запалить „Смолоскип Свободи", який буде перенесений штафетою на віддалену на 12 миль площу української католицької парафії в Кесел Рік, де, після молебня о год. 1.30 наступить піднесення прапорів і запалення вогню. У мистецькій програмі імпрези візьмуть участь струнна оркестра ЮСУМА та мішаний хор СУМА з Рачестеру під керівництвом п. В. Божика, духова оркестра СУМА з Боффало, осередки СУМА із Сиракюз та Ютики, танцювальна група молоді, під керівництвом П. Салькова та мішаний хор під проводом Й. Чибіняка з Бінґемтону. Рецитацію виголосить артист Є. Курило. Вечорі буде святочне запалення Ватри Перемоги та маніфестація з привітами, промовами і схваленням резолюцій.

Хрущов критикує китайські комуни

Варшава. — Нікіта Хрущов заявив польським селянам на колгоспі недалеко Познаня, що Совєтський Союз переконався, що комуни — це поганий початок на шляху до соціялізму. В Совєтах — казав він — почали творити комуни зараз з початку большевицької революції, але самі люди, що творили їх, не з'ясовували собі, як це має відбуватись. І тому висліди були негативні і Совєти закинули цей плян. — Закордонні кореспонденти не були допущені на фарму, де Хрущов виголосив був ту свою промову, але згодом оприлюднено текст тієї промови в „Трибуні Люду" за очевидною згодою Хрущова. Хоча Хрущов не згадував за іменем комун в Китаї, проте — коментує преса — його завваги були очевидно сказані під адресою комуно - китайського експерименту з комунами, який знайшов дуже холодну поставу збоку совєтського уряду. В комуністичному Китаї є тепер 26,000 насильно покликаних до життя комун, які насправді є великими державними підприємствами з розпухлим бюрократичним апаратом, що централістично охоплює в даних обширах фабричну промисловість і сільське господарство, торгівлю, комунікацію та військові справи.

Віденська преса промовчуватиме комуністичний фестиваль молоді

Відень. — На нараді редакторів всіх некомуністичних газет в Австрії рішено промовчувати взагалі всякі вістки, що стосуються т. зв. Світового Фестивалю молоді, який почнеться в найближчу неділю 26-го липня і триватиме до 4-го серпня ц. р. Це імпреза, зорганізована за наказом Москви комуністичними організаціями молоді в Совєтах, сателітних і деяких інших країнах. Австрійські редактори прийшли, на підставі свого досвіду з подібними минулими імпрезами, до переконання, що тактика промовчування є найкращою зброєю, яка найболючіше вдаряє по комуністах і їх імпрезах. Комуністи заповідають приїзд 17,000 делеґатів з 120-х країн світу, — між ними тисячі молодих мистців, музик, акторів і легкоатлетів. Віденські готелі й ресторани не мають нічого проти напливу туристів без уваги на їх партійне обличчя та цілі приїзду, але австрійська преса й австрійські організації молоді поставились відразу вороже до цієї суто - політичної червоної імпрези. Зрештою, самі аранжери того з'їзду не виключають, що матимуть клопіт з опозиційними виступами. Зокрема, австрійська та західньо - німецька молодь приґотовляються до паралізування пропаґандивних затій комуністичних організаторів.

40 ДІВЧАТОК ЗАКІНЧИЛИ ДИТЯЧИЙ ТАБІР НА СОЮЗІВЦІ

Учасниці цьогорічного дівочого та дитячого табору на Союзівці зі своїми виховницями і опікунами

Союзівка, Кергонксон. — Точно чотири десятки дівчаток у віці від 7 до 12 років закінчили минулої суботи, 18-го липня, тритижневе таборування на цій оселі Українського Народного Союзу, уступаючи місце хлоп'ячому таборові, що триватиме до 8-го серпня. Дівочий табір, що подібно, як і хлоп'ячий, є під виховним проводом і наглядом п-ні Аполльонії Киш, закінчено відповідною імпрезою дитячої самодіяльности, що відбулась на передодні закінчення дівочого табору в п'ятницю, 17-го липня, в присутності головного предсідника УНСоюзу п. Д. Галичина та батьків таборовичок і численних гостей. У виховно-опікунчій праці допомагають п-ні Киш відповідні виховниці і виховники, головно з-поміж пластової молоді. До хлоп'ячого табору при його відкритті зголошено три десятки юнаків, а інші заповіли свій приїзд впродовж тижня, отже обидва ці табори, дівочий і хлоп'ячий, мають в цьому році на Союзівці кругло 80 дітей. Безпосередньо після закінчення хлоп'ячого табору починаються на Союзівці чотиротижневі курси українознавства для молоді у віці від 17 до 24 років, в яких знову ж візьме участь приблизно 80 студентів. Курси також в цьому році вестимуть досвідчені інструктори, проф. д-р Василь Стецюк та проф. Іван Близнак. Курси відбуваються під педагогічним протекторатом Українського Вільного Університету, делеґатом якого на цих курсах є професор д-р В. Стецюк.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ВИКЛЮЧАЄ ВІЙНИ ВНАСЛІДОК „КЕПСЬКОЇ КАЛЬКУЛЯЦІЇ" СОВЄТІВ

ЗАХІДНІ МІНІСТРИ ГОТОВІ ЗІРВАТИ ДАЛЬШІ ПЕРЕГОВОРИ НА ЖЕНЕВСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ, ЯКЩО ГРОМИКО НЕ ЗМІНИТЬ СВОЄЇ ТАКТИКИ.

Вашинґтон. — През. Айзенгавер поважно стривожений теперішньою міжнародньою ситуацією, дармащо не вважає її грізнішою, ніж вона була під час останньої кризи в протоці Формози на Далекому Сході — заявив ближче неназваний речник Білого Дому. Президент переконаний, що Совєти не хочуть тепер великої війни, але водночас він не виключає, що війна — в непередбачених розмірах — може вибухнути, якщо Совєти продовжуватимуть кризу довкола Берліну та керуватимуться „кепською калькуляцією" щодо дійсного становища Заходу. Захід — твердить през. Айзенгавер — повинен стосувати паралельно двояку тактику: готовість в кожній хвилині до переговорів та водночас вірність принципам і готовість їх оборонити. Президент глибоко розчарований дотеперішнім ходом переговорів на Женевській конференції і не бачить з тих переговорів ніякого доказу на потребу конференції „на вершинах". У цьому пункті Президент різниться в поглядах з англійським прем'єром Геролдом Мекмілленом, який твердить, що з Хрущовим треба стрінутися просто тому, що про всі справи Совєтського Союзу не рішає ніхто інший, а лише Хрущов. Коли б прийняти таку тезу, то — інформатор Білого Дому прецизує становище Президента — треба би скасувати державний департамент і всю дипломатичну службу, а це зависока ціна за зустріч з Хрущовим. Тому — за пресовими коментарями — през. Айзенгавер насправді так, як би вирікся вже думки про нову конференцію на вершинах. Він не є певний, зрештою, чи й сам Хрущов бажає собі такої конференції, хіба тільки на умовах, що їх продиктував би він, Хрущов. Але їхати на таких умовах на зустріч із Хрущовим — це значило б згори ставити себе в позицію слабшого, а Президент — читаємо — ніяк не хоче погодитись на таку ролю. Президент уважає, що політика Заходу повинна спиратися в справі Берліну на двох принципах: 1) продовжування окупаційного стану в Зах. Берліні з вільною комунікацією того міста з зовнішнім світом до часу з'єднення Німеччини на базі вільних виборів і 2) відмова від конференції „на вершинах", поки нема ґарантій, що вона доведе до позитивного висліду. През. Айзенгавер думає, що Совєти керуються в своїй політиці острахом перед з'єдиненою Німеччиною і тому принципово не хочуть допустити до її з'єдинення. На політику Совєтів впливає теж частинно небезпечний для Совєтів зріст сили комуністичного Китаю. Хоч до цього часу Совєти не проявили чесного бажання дійти в Женеві до будьякого порозуміння, проте Президент не виключає, що ситуація може змінитися у зв'язку з подорожжю віце-президента Ричарда Ніксона до Москви і його розмовою з Хрущовим.

Тим часом у Женеві ситуація назріває до того, що західні міністри рахуються з можливістю, що в найближчому тижні прийдеться їм зірвати всякі дальші переговори. Совєтський міністер Громико відмовився відповісти ясно, чи совєтська вимога щодо покликання до життя всенімецької комісії для безпосередніх розмов між Західньою Німеччиною і східніми комуністами є передумовою для внутрішнього полагодження Берлінської кризи. Він відмовився теж відповісти ясно, чи Совєти ґарантують, що не викличуть нової кризи в Зах. Берліні. Західні міністри прийшли до переконання — коментують женевські кореспонденти — що Совєти не бажають собі іншої розв'язки справи, як тільки закріплення комуністичної влади в Східній Німеччині, поширення її правління також на Західній Берлін та отримання можливости для дальшої експанзії в напрямку Західньої Німеччини. На середу 22 і четвер 23 липня призначено пленарні засідання, на яких промовлятимуть всі три західні міністри закордонних справ. Вони хочуть ще раз з'ясувати свої позиції, щоб у випадку зірвання Женевської конференції світ не мав ніяких сумнівів, хто спричинив невдачу.

Захід дав дальшу концесію Совєтам в справі атомової контролі

Женева. — На Женевській конференції в справах припинення дальших ядрових експериментів ЗДА й Англія признали в минулий понеділок Совєтам дальшу концесію. Вони погодились, щоб одну третину контрольних станиць становили громадяни Сов. Союзу, одну третину громадяни ЗДА й Англії, а одну третину — невтральні, чи пак люди з країн НАТО чи підсовєтських сателітів. Совєти вимагали спершу, щоб взагалі всі члени контрольних станиць були громадянами даної країни, себто в Совєтах — совєтські громадяни, що в практиці звело б контролю до фікції. Тому ЗДА й Англія рішуче цьому противились. Потім Совєти погоджувались на трьох - чотирьох „обсерваторів" з інших країн, вимагаючи керівних постів для своїх громадян. Сам совєтський представник Сємьон Царапкін признав, що ця нова пропозиція Заходу є „поважним кроком вперед" та збільшує шанси порозуміння.

В АМЕРИЦІ

● **Палата Репрезентантів** прийняла законопроєкт про збільшення грошових винагород особам, відзначеним Почесною Медалею. Згідно з цим проєктом особи, відзначені цією медалею, діставатимуть по 100 долярів місячно без огляду на свій вік і на те, чи вони в активній військовій службі. Тепер особи, нагороджені цією медалею дістають по 10 долярів місячно, і то аж тоді, коли переступлять 65 років життя і не є в активній службі. Цей проєкт має ще ухвалити Сенат.

● **Польський амбасадор у** Вашинґтоні повідомив, що Польська Академія Наук вибрала своїми членами чотирьох американських науковців: професора Иллинойського університету — хеміка Роджера Адамса; професора славістики на Гардварському університеті Романа Якобсона; професора прикладної механіки в Бравнському університеті — Вільяма Праґера і професора математики в Шикаґівському університеті — Антоні Зиґмунда.

● **Професор університету в** Сінсінаті, Огайо д-р Алберт Сейбін, який випродукував вакцину проти полiо з живими вірусами, заявив у сенатській підкомісії, що з його вакцини скористало вже 6 мільйонів осіб в СССР і що до кінця року можна буде ствердити наслідки діяння нового ліку. Цю вакцину заживається в пігулках тільки раз на рік.

У СВІТІ

● **Папа Іван XXIII**, прийнявши на приватній авдієнції президента Тунусії Габіба Бурґуїбу, виїхав до своєї літньої резиденції Кастель Ґандольфо. Проте він уже повернувся до Риму на вівторок 21 ц. м., щоб прийняти японського прем'єра Нобосуке Кіші. 77-річний Папа довго зволікав з виїздом із Риму, не зважаючи на поради лікарів сповільнити темп праці і більше відпочивати.

● **У Південній Кореї, в Пузані**, під час масових танків на великому майдані за містом, вибухла паніка, коли раптом зірвалася громовиця. Багатотисячна юрба кинулась навмання втікати. В паніці розчавлено на смерть 68 осіб, в тому числі 50 дітей менше 10 років. 90 осіб покалічено. В Південній Кореї проголошено жалобу.

● **Дружина Андрея Громика**, яка перебуває з своїм чоловіком у Женеві, де відбувається конференція міністрів закордонних справ, подарувала дружині державного секретаря Кристіяна Гертера пляшку совєтської „водки", альбом із світлинами з Совєтського Союзу та оздоблену скриньку на самоцвіти. Пані Гертер, щоб віддячитись, вибралась на закупи з дружиною французького міністра Моріса Кув де Мурвіля і купила для жінки Громика сильний короткохвилевий радіоапарат, з якого можна слухати нудні передачі з Москви.

СВОБОДА SVOBODA
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25
В Джерзі Ситі і закордоном:		Jersey City and Foreign Rates:	
На рік	$ 14.00	One year	$ 14.00
На пів року	7.50	Six months	7.50
На три місяці	4.00	Three months	4.00

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПОРИ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ПАРТІЇ

Недавній публічний виступ голови Крайового Комітету Демократичної партії Пола М. Батлера з гострою критикою проводу парляментарної репрезентації цієї партії був не просто епізодом, а зовнішнім виявом істотного внутрішньо-політичного спору: якої тактики повинна триматися партія у своїй законодатній праці. В цій площині спір продовжується, втягнувши в публічну полеміку вже цілий ряд інших видатних діячів.

Пол Батлер стоїть на становищі, що демократична більшість в Конґресі повинна вести якнайбільш ліберальну політику в своїй законодатній діяльності, без уваги на консервативний характер законопроєктів, зголошуваних до Конґресу республіканським урядом. У цій принциповій поставі до своєї законодатної місії Демократична партія в Конґресі — як твердить її голова — не повинна оглядатись на те, чи Президент опротестовуватиме прийняті всупереч його становищу закони, чи ні, — відповідальність впаде тоді на Президента, а нарід — твердить Батлер — напевно прихилиться до становища Демократичної партії. Таке становище Батлера знаходить підтримку в Дорадчій Раді Крайового Демократичного Комітету, створеній три роки тому з участю найвидатніших демократичних діячів, як Гаррі Труман, Елінор Рузвелт, Адлей Стівенсон, Дін Ачесон і ін., якій, проте, не повинується провід партійної репрезентації в Конґресі.

Цей конґресовий провід демократичної більшости, конкретно Линдон Джансон в Сенаті і Сем Рейбирн у Палаті Репрезентантів, стоїть на становищі, що він є відповідальний за законодатну машину, яка може правильно функціонувати тільки тоді, коли Конґрес сяк-так згідливо співпрацює з Президентом і його урядом. Конґресова партійна більшість мусить рахуватися не тільки з ідеологічними течіями — ліберальною і консервативною, — але ще більше з такими реальними чинниками, як право Президента накладати вето проти прийнятих Конґресом законів, і трудність зібрати потрібних дві третіх голосів для опрокинення президентового вета. Що гірше, у голосуванні в Конґресі надзвичайно рідко лінія поділу проходить за партійною приналежністю і тому годі рахувати, що в Сенаті є аж 64 демократи на всіх 98, а в Палаті Репрезентантів 283 з-посеред 436-ох, бо насправді частина демократів, консерватисти з Півдня, майже завжди єднаються з ліберальною групою республіканців. Та й серед республіканців немає ідеальної партійної солідарности, що виявило голосування навіть у такій дразливій *справі, де був заанґажований особистий престиж* Президента, як затвердження адмірала Луїса Стравса на пост секретаря торгівлі. Тому політика Джансона-Рейбирна в Конґресі є політикою „середини дороги": вона бере під увагу однаково розбіжності між ліберальним та консервативним крилами власної і Республіканської партій, політику уряду та реальні можливості при ухвалюванні різних законів.

Однак, годі дивитись на теперішній спір всередині Демократичної партії тільки з погляду згаданих двох концепцій політичної тактики на терені Конґресу. В гру, безумовно, входять куди складніші й виразніші моменти персонального характеру, особливо з уваги на президентські вибори в наступному році. Ось так, наприклад, здивування викликає факт, що атака Пола Батлера звернена головно проти особи сенатора Линдона Джансона, який є найповажнішим кандидатом демократів на президента країни. Виходить, що Пол Батлер і ті, які його підтримують, мають інші комбінації щодо особи кандидата. На цій основі виринає здогад, що не сен. Джансон, а радше знову Адлей Стівенсон матиме більші шанси дістати призначення від партійної конвенції. Але потенціяльних кандидатів від Демократичної партії є — покищо — найменше 5: крім двох згаданих — сен. Гюберт Гомфрі, сен. Джан Кенеді і сен. Стюарт Саймінгтон. Тому, що треба буде найменше яких 700 голосів на партійній конвенції, щоб дістати призначення, можуть вийти ще різні несподіванки.

Демократичний сеньйор, старенький сенатор Теодор Грін рішуче затаврував виступ Пола Батлера, — так само каліфорнійський губернатор Бравн відпекався, начебто його згода на членство в Дорадчій Раді означає солідарність з критикою Линдона Джансона. Якщо ці суперечки в Демократичній партії швидко не припиняться, вони можуть пошкодити їй в майбутніх виборах. Але треба сподіватися, що протягом найближчих тижнів-місяців ця справа минеться.

З ФАНФАРАМИ Й СМОЛОСКИПАМИ

Париж. — Кожен американський турист стверджує, що у Франції багато святкують. Це в якійсь мірі правда, але святкують не так уже й багато, бо коли тут більше святочних днів, як у Америці, то зате далеко не всі мають вільну суботу. Святкують тут кілька національних свят: 14 липня, 11 листопада — дата підписання капітуляції Німеччини в 1918 р., 8 травня — капітуляція Німеччини в 1945 р., і ще до того кожне місто відзначає день свого звільнення від німецької окупації в останній війні.

Найбільше свято у Франції — це день 14 липня. Цього дня, 1789 року, революційні маси здобули в'язницю Бастилію — символ тиранії. Таким чином 14 липня стало символом перемоги народу над самодержавством, перемоги народної стихії, гону до волі — над військом і грубими мурами в'язниць. 14 липня — це символ влади народу, символ республіки. І тому Франція відзначає 14 липня справді по-народному: на вулицях грають оркестри і маси людей танцюють на дорогах і площах. Забава починається напередодні ввечері, бож черговий вільний від праці день дає змогу бавитися до пізньої ночі.

Характеристичне те ,що на вулиці танцювати виходять дійсно всі. Найбільш тоді старих ,які не танцюють ні разу протягом року. Але під 14 липня всі вважають своїм обов'язком танцювати, зокрема ж так званий „вальс-мюзет" — мішанину вальсу й польки. Але не перешкоджає загалові забувати при цьому бої за свободу, і навіть цього року, коли день 14 липня святковано найурочистіше від часів Великої Революції, одна кінова зірка на питання, що ж таке 14 липня, відповіла: „День народження Жанни д'Арк . . ."

У народній традиції 14 липня залишилося як народне свято. Цього року новий режим вирішив надати йому спеціяльного блиску, щоб пов'язати себе з найдавнішими й найсвітлішими традиціями Республіки. Тому, що 14 липня припало на вівторок, забави тривали аж чотири дні, від суботи. Військова дефіляда була найбільшою протягом багатьох десятиліть: в Парижі брало в ній участь понад 12,000 війська усіх формацій (включно з поліційними), а над головами соток тисяч глядачів пролетіли мотори півтори сотки літаків, здебільша реактивних, що тягнули за собою кольорові хвости, які творили національний французький прапор.

Та не в цьому новина цьогорічного святкування. Цього року, вперше в історії Франції, відбувся похід із смолоскипами від площі Бастилії до площі Конкорд, на якій стояла в день паради головна трибуна. Військова дефіляда була пов'язана з виступом оркестри й хору, що виконував героїчні композиції. Все це аранжував міністер культури А. Мальро, підкреслюючи цим свій курс на героїку.

Якою була реакція пересічного француза на цю інновацію? — Правду кажучи, ніякою. Французи люблять видовища, але не воєнні й не героїчні. Коли б Елізейськими Полями перемарширувала переможна футбольна дружина, напевно було б ще більше глядачів. Але не в тому справа ,а в тому, що уряд хоче змінити дотеперішні дрібномі щанські уподобання французького загалу. Який буде успіх — важко.сказати.

Преса одноголосно підкреслює позитивність факту, що уряд святкував 14 липня, як перше національне свято Французької Спільноти. Прибули до Парижу представники 13-ох заморських автономних держав, що становлять цю Спільноту. Всі вони отримали свої прапори (всі однакові — з французькими кольорами й написом „Воля, Рівність, Братерство" — гасло французької Великої Революції, що й сьогодні фігурує на всіх державних та муніципальних будинках).

Через два дні після свята голова Держави урочисто відкрив першу сесію Сенату Спільноти (делегати заморських територій не мають місця у Палаті Депутатів, а мають свої уставодавчі установи). Перед самим святом де Голь вернувся з подорожі по державах Африки, Мадаґаскару й островів Індійського океану. Поїздка ця внесла багато нового.

На Мадаґаскарі відбулося засідання представників заморських територій з участю де Голя, прем'єра Дебре й відповідних міністрів. Там, тобто ще перед відкриттям Сенату, де Голь порушив питання зовнішньої політики, і таким чином Франція говорить сьогодні не лише іменем французів, але й іменем населення Спільноти. Це має свою вагу, бо дійсно плебісцит, на базі якого створено Спільноту, був зовсім вільний. Адже ніхто не перешкодив Ґвінеї виступити й проголосити свою повну самостійність.

Акцент на Спільноту був справжньою подією цього 14-го липня. Спільнота висловилася також за те, щоб Франція мала свої атомові й гідроґенні бомби. Таким чином де Голь справді дає голос заморським територіям, і це є найбільшою запорукою здійснення його мрії — відновлення величі Франції на модерних основах вільної асоціяції, що замінює основи колишнього колоніяльного ладу.

Але Спільнота стоїть перед важким іспитом. Щораз більше чуються голоси про повну самостійність заморських територій, які мають становити вільну спілку вільних держав з Францією, більше на англійський зразок. Саме Англія тут грає і гратиме наступного року велику ролю: адже Англія наступного року дає самостійність кільком своїм колоніям, в тому числі й великій Ніґерії. Цей приклад дуже заразливий, і Франції доведеться перейти важку пробу.

Саме для того, щоб викликати враження, щоб піднести свій престиж, так урочисто святковано цього року 14 липня — з фанфарами й смолоскипами, з великою кількістю війська й літаків, з розмахом, гідним справді великої держави.

Певно, опозиція вважає, що уряд хотів тільки підшитися під традиції 1789 року, хотів надати собі республіканської леґальности, але не здобув собі авторитету і ніхто його — мовляв — не утотожнює з республіканськими свободами. На доказ цього наводяться різні факти, які мали б показувати, що де Голь капітулює перед реакційними елементами.

Якщо й є дещо правди в цих доказах опозиції, то все ж треба признати, що де Голь має в руках великий атут — оцю саме Спільноту, яка є тривким осягом нового режиму. Все може бути дискусійне ,навіть тривалість режиму де Голя. Але бездискусійною є нова основа Спільноти колись колоніяльних народів, в якій вони мають змогу виявити себе й розвиватися, при чому шлях до самостійности їм не закритий. Це має величезне значення для майбутнього Франції і всього вільного світу.

Недаром Москва кидається тепер так на Францію. Якщо Франція ростиме разом зі Спільнотою, то це буде черговий удар по Московській імперії. Удар моральний, але не менш важливий від ударів воєнних. А може для Москви й більш небезпечний.

О. Д-вич

Ярослав Курдидик

СЕМИРІЧКА, ЛИЦЕМІРСТВО Й МІЛІТАРНА ДІЙСНІСТЬ . . .

Останніми часами у ЗДА поширилась своєрідна „політична пошесть". Багато американців, в тому числі й такі чільні громадяни як колишній нюйоркський губернатор А. Гарриман чи сенатор Г. Г. Гомфрі, перевели інтерв'ю з кремлівським диктатором Хрущовим і, вернувшись додому, заговорили в дусі широкої коекзистенції. Хрущов використовує всіх їх дуже спритно, як посередників, щоб вони переповідали з відповідною тенденцією американському громадянству те, що намагається він зробити безпосередньо. Всі ці проміненти може й не здають собі повною справи з того, що вони дали втягнути себе в большевицьку пропаґандивну машину, але, як наявний приклад їхньої ведмежої прислуги для своєї країни хай послужить останній виступ у телевізії А. Гарримана, в якому він пропонував — у дещо зміненій формі — другу Ялту . . . Те, що пропонував колишній нюйоркський губернатор Гарриман, не можна назвати інакше, як апізментом, і одинока потіха в тому, що більшість американців не поділяють його арґументів, поглядів і висновків.

Оці свіжоспечені „совєтознавці" прийшли тільки в допомогу офіційному висланцеві Москви, Козлову ,який щедро обдаровував американців своїми блазенськими усмішками, що пишалися з усіх сторінок преси. Але з-поза цих лицемірних усмішок виткнулось незабаром дійсне комуністичне обличчя. На прийнятті, що його влаштував Сенат на пошану цього большевицького головача — а йому доручено було „злагіднити" настрій перед Женевською конференцією — на запит, чи не можна переконати совєтський уряд у тому, щоб він забрав свої окупаційні війська з країн за залізною завісою, Козлов ,насупившись з люті, пробурмотів: „На такі питання не відповідаю. А зрештою, — яке ваше діло? . ." Це був якраз той час, коли Хрущов, похваливши перед Гарриманом Америку, закінчив свою похвалу погрозою: „Через п'ять або сім років ми будемо сильніші за вас. Ми випродукували водневу бомбу скоріше від вас, ми маємо міжконтинентальні ракети, які можуть переносити гідроґенні бомби у багато разів більші від ваших".

З цих усмішок, похвал і погроз, звернених в сторону Америки, створюється така суміш, про яку каже наша народна приповідка: „Кусають і б'ють і меду подають"... До чого зміряють свою тактикою большевицькі заправили, вживаючи до цього найрізнородніших крутійських засобів і „посередників", дуже легко здогадатися. Своєю вдаваною самопевністю, перемішаною з грубістю та ароґантністю, вони намагаються викликати в цілому світі враження, що Совєтський Союз є тепер „найбільшою потугою", що тоді, коли СССР завжди проґресує, ЗДА навпаки, щораз більше відстають. Для цього ж аранжуються всі оті „перегони" з язиком висолопленим до пояса, виставки в Брюсселі і Колізеї, для цього всі ті облудні фрази.

Друга сторона медалі — це дійсність, про яку, не зважаючи на сорок років крику, метушні та насильства над власним громадянством, світ дещо знає. І якраз цю прикру дійсність підтвердив не хто інший, як сам большевицький верховод Хрущов, який, впавши в „екстазу балакучости" виляпав забагато правди. Ось так виглядають за словами самого Хрущова досягнення „соціялістичної країни":

1. Переважна більшість машин у совєтських фабриках такого перестарілого типу, що вони не всилі виконати запляновaного семилітнього пляну і таким чином СССР не то що не „пережене Америки" ,але ніколи не вийде на один з нею рівень; 2. совєтський уряд мусить негайно перевести повну автоматизацію своєї промисловости з поміччю машин, яких покищо немає, або неймовірно високо піднести видайність старих, дуже примітивних машин, а це означає додаткову каторжну працю мільйонів робітників; 3. все це має пряме відношення до армії ,яка, логічно міркуючи, відстає від модерних армій так, як відстала совєтська промисловість від американської.

Щоб модернізувати совєтську армію, створено в СССР уже два роки тому окремі комісії з військових спеціялістів, яким доручено перевірити виряд поодиноких родів зброї, виелемінувати все перестаріле і замінити його новим. Якраз за цією модернізацією і слідкує дуже пильно розвідка НАТО, що вже встигла призбирати чимало цікавих фактів, з яких певна частина дісталася до преси. Ось для прикладу, виявилося, що через відоме московське нехлюйство багато фабрик довший час продукували такий виряд, який безпосередньо з цехів треба було вивозити на звалище. З 500 підводних човнів, якими большевики так чваняться, більшість не надасться до виконування модерних морських операцій — їх не можна влучити у бойову дію так, як не можна влучити пропелерових літаків до джетових ескадриль. З воєнною фльотою також не краще. Має вона 12 кружляків з 1950 року і 6 з 1952 р. Але всі кораблі побудовані до 1948 р. надаються хіба для прибережної охорони. Від вересня 1958 року переведено реформу суходільних військ, внаслідок якої прибережній охороні „стято" 5 дивізій, а територіяльній армії 22 дивізії. Всі ці зміни не слід розуміти, як послаблення армії, навпаки, большевики намагаються усунути зайвий баляст, скоротити деякі роди зброї, щоб змодернізувати залишені, зробити їх якнайбільш еластичними й вогневидайними. Для цього всього треба часу. Ось власне за час і ні за що більше побиваються большевики. Захід мусить це мати в першу чергу на увазі.

Д-р Ол. Марітчак

КОРДОНИ ПОЛЬЩІ

Від довшого часу польська й німецька преса займається проблемою західніх кордонів Польщі. Річ іде про так зв. „віддискані землі" та польсько-німецьку границю над ріками Одрою й Ніссою. Польща одержала після другої світової війни від СССР, а властиво від большевицької Росії, цінний подарунок взаміну за західньо-українські землі, які Польща окупувала після першої світової війни. Польща за згодою СССР поширила свої західні кордони до рік Одри й Нісси, отже на територію, замешкалу від довгих років здебільша німецьким населенням. Поляки, користаючи з прихильного для них міжнародного положення, виселили майже в цілості німецьке населення з „віддисканих земель", бажаючи в цей спосіб дістати признання тих земель у майбутніх міжнародних договорах. Тепер справа західніх кордонів Польщі приймає інший характер. Виселені німці домагаються повернення зайнятих поляками земель, спираючись на своїх історичних правах, на віковім замешканні тих земель німецьким населенням. Домагання німецьких виселенців підтримує Західня Німеччина, яка з побитої держави виросла на рівносильний чинник европейської політики. Західні границі Польщі признали тільки СССР і Східня Німеччина, яка, зрештою, не має самостійного голосу, а головні держави вільного світу відкладають цю справу до підписання мирового договору з об'єднаною Німеччиною.

Справа західніх кордонів Польщі не мала б для нас великого значення, коли б не одно застереження. Німецькі чинники, які домагаються повернення колишніх німецьких земель від Польщі, хочуть компенсувати Польщу західньо-українськими землями. Ці компенсаційні наміри нуртують серед німецьких виселенців, знаходять відгук в урядових колах Західньої Німеччини та в різного роду публікаціях. Павль В. Венґер, член Християнсько-Демократичної партії, в книжці „Хто здобуде Німеччину" домагається взаміну за повернення німцям їхніх земель у передвоєнних кордонах, признання Польщі західньо-українських земель, включно зі Львовом.

Відносно останніх німецько-польських концепцій ми повинні зайняти відповідне становище і рішуче відперти намагання деяких німецьких кругів компенсувати поляків західньо-українськими землями. В першу чергу слід зазначити, що окупація Польщею західньо-українських земель не мала ніякої міжнародно-правної основи. Польські публікації визначають міжнародно-правну приналежність західньо-українських земель, а зокрема Східньої Галичини до Польщі на трьох актах, а саме: на підставі Ризького договору з 18 березня 1921 р., рішення Найвищої Ради держав Антанти з 25 червня 1919 року і врешті рішення конференції Амбасадорів з 15 березня 1923 р.*)

Відносно згаданих трьох актів слід зазначити ось що:

1. Ризький договір з 18 березня 1921 р. був анульований пізнішими договорами між Польщею та СССР і втратив своє значення. Зрештою, згаданий договір укладено без визначення волі населення західньо-українських земель і цей договір супроти цього населення неважний. Відносно Східньої Галичини: 2. рішення Найвищої Ради держав Антанти з 25 червня 1919 р. уповноважило (очевидно, безправно) польську армію перевести операції по ріку Збруч, щоб відвернути нібито большевицьку небезпеку для населення Східньої Галичини, однак з тим застереженням, що це доручення не перерішує справи політичного статуту для Східньої Галичини, і треба дивуватись, що польські публіцисти та науковці покликаються на це рішення у справі приналежности західньо-українських земель до Польщі. 3. Рішення, врешті, конференції Ради Амбасадорів з 15 березня 1923 р. було зі становища міжнародного права неважне ,бо воно противилося тим засадам, які лягли в основу укладених після першої світової війни мирових договорів, зокрема, противилося визначеному в 14 точках президента Вілсона праву самовизначення народів. Отже, коли населення Східньої Галичини після розпаду австро-угорської монархії виконало своє право самовизначення на підставі принципів, що лягли в основу нового порядку в Европі, то держави Антанти повинні були числитися з волею населення Східньої Галичини, серед якого українське населення становило переважну більшість. Тим часом держави Антанти в рішенні з 15 березня 1923 р. знехтували цілковито свої власні принципи і признали територію Східньої Галичини Польщі, не стосуючи навіть зарядження плебісциту на терені Східньої Галичини, як це сталося на Горішнім Шлезьку. При цьому треба зазначити що неважність рішення конференції Амбасадорів з 15 березні 1923 року признають також деякі німецькі теоретики міжнародного права. З другого боку згадане рішення конференції Амбасадорів накладало на Польщу зобов'язання завести автономію в Східній Галичині, а Польща зі свої сторони зобов'язалася не тільки дати автономію для Східньої Галичини ,але також заснувати на її території український університет. Коли ж Польща не виконала своїх зобов'язань, то тим самим анулювала згадане рішення в справі Східньої Галичини. Це повинно освідомити тих німців, які хочуть торгувати західньо-українськимк землями, що їхні компенсаційні наміри не тільки не мають ніякої міжнародно-правної основи, але також противляться прийнятим у цивілізованому світі засадам міжнародної етики й моралі. Тому нехай німці залишать в спокої західньо-українські землі, які знайдуть своє властиве місце в незалежній соборній Українській Державі.

*The Problem of Eastern Galicia by Stanislaw Skrzypak 1948.

Леонід Полтава

УКРАЇНА ПЕРЕД МАЗЕПИНСЬКОЮ ДОБОЮ

Опис України, її народу та звичаїв, воєнних морських виправ запорожців, роля України в міжнародніх стосунках у 16-17 століттях, підґрунтя національної революції, очоленої гетьманом Іваном Мазепою, — за невідомими сторінками англійської „Історії Оттоманської імперії" лицаря Ріко (Ricaut), виданої в Гаазі 1709 р. в перекладі на французьку мову.

(2)

Скористувалися нагодою і козаки. На стор. 10 „Історії..." під роком 1626 (за панування султана Амюрата) знаходимо підзаголовок „Як збудовані козацькі морські одиниці". Ось цей опис у точному перекладі з французької мови:

„Козаки, скориставши з відсутности капітана Баші, увійшли в Босфор числом приблизно 150 вітрил. Їхні вітрильники — довгі й легкі, мають з кожного борту по 10 весел і по два чоловіки при кожному веслі. Ніс і кермо збудовані майже однаково; тому вони ставлять кермо або на носі, або на кормі, щоб не обертатись кораблем („чайкою" — Л. П.) і, таким чином, виграють час".

„Кожна одиниця має по 50 добірних людей. Озброєні гарматами, а також шаблями, якими орудують дуже вправно".

„Козаки — це нація невибаглива, дуже працьовита і звикла жити тим, що трапиться (знайдеться). Вони дуже добре маневрують, і то з такою швидкістю, що ворог довідуєтьвя про їхні напади тільки після наскоку".

„Це саме таким робом вони ввійшли аж у Чорноморську протоку (з турецької сторони — Л. П.), спалюючи й грабуючи всі села, що траплялися на шляху. Ваядери, Єнічой, Стенія були обернені в попіл: двоє перших на грецькому побережжі, а третє — на азійському. Жах охопив турків, коли вони побачили цих піратів під Константинополем, — оповідає Ріко. — Саме не було галер, щоб їм протиставитись. Тому нашвидку озброїли 400-500 фаїк („фелюк" — Л. П.), кімберсів та інших човнів. Великим залізним ланцюгом перегородили Босфор, як це робили грецькі імператори під час нападу на Константинополь. Назустріч козакам із цього вийшло 10,000 оборонців, щоб стримати наступ. Козаки розташували свої вітрильники півмісяцем посередині протоки; невелика турецька фльота намагалася їм протиставитися. Так стояли одні проти одних до заходу сонця. Тоді ж відпливли козаки в море і повернулися додому з багатим добром і славою людей, що зневажили й не були покарані столицею могутньої Оттоманської імперії, яка в той час була пострахом всього світу".

Через кілька днів Константинополь огорнув ще більший жах, бо ті пірати повернулися ще міцнішими, ніж перше. Впродовж 3 чи 4 днів вони гойдалися при гирлі Чорного моря. Вони відпливли після того, як спалили всі маяки і пограбували всі навколишні села . . ."

У 1627 р. козацькі війська допомогли приязному до України татарському володареві Меґметові повернути собі владу, тимчасом захоплену Гересм. З цього приводу на стор. 33-34 знаходимо наступне повідомлення:

„. . . Конспіратори були досить сильні, але козаки з Польщі і народи Черкасії приєдналися до Меґмета, і тоді він переміг. Вони напали на турків при гирлах Дунаю, біля міста, що зветься Бендет, вибили від 3,000 до 4,000 турків, витяли і спалили все навколо. Згодом вони захопили своїми малими човнами 5 галер турецької фльоти.". . . (Коментарі про „козаків з Польщі", очевидно — з частини України, де були тоді поляки, як і про „народи Черкасії" — України, — залишаємо для істориків — Л.П.). Як повідомляє далі Ріко, турки, побоюючись заколотів в своїй імперії, відмовилися продовжувати ту війну. Ось один із клясичних зразків впливу української збройної сили — козацтва — на розвиток воєнних і політичних подій в Европі.

Рік 1628. „. . . Козаки не вгамовувалися і продовжували свої злочини (Ріко писав так, як його інформували — Л. П.). Силою 80 вітрильників вони кружляли по Чорному морі і своїми безнастанними нападами спаралізували на цілий рік усю торгівлю на цьому морі. Щоб їх таки покарати, побудували (турки — Л. П.) при вході в Чорне море дві фортеці. Польський амбасадор докоряв туркам за будову тих фортець, як за відверте зламання мирової угоди. Але турки . . . майже не звернули увагу на невдоволення поляків".

Розгром татарської кінноти

Рік 1929. Цього року помер татарський хан Меґмет — постійний ворог турків. (Стор. 40-41): „. . . На його місце став Ємбеґ Шерай . . . Щоб відновити прихильність турків, він послав 40,000 вершників на Польщу і на Русь (тобто Україну — Л. П.). Це військо розділилося на багато груп, щоб грабувати села, і дійшло аж до Сокаля, маючи значний здобуток. Але вертаючись, це військо зазнало повної поразки поблизу Бурштинова, завданої сильним кавалерійським корпусом поляків і козаків. під проводом Етьєна Хмієлінського. З таким же успіхом Станислав Любомирський заатакував іншу татарську армію . . ."

Татар було розбито.

Розділ „Козацькі походи"

Під роком 1630, на стор. 47 автор „Історії" повідомляє:

„. . . Ніщо так не турбувало турецьких міністрів, як безнастанні виправи козаків, які кількаразово потрясали навіть самим Константинополем. Тому внесено скаргу амбасадорові Польщі. Останній відповів досить гордо (далі все подано в оригіналі розрядкою, отже, мабуть, це є цитата з листа польського амбасадора — Л. П.):

що козаки не чинять нічого, що не повинні чинити, бо останній напад татар був дозволений комісією Великого Везира (тобто напад татар на Україну за згодою Туреччини; загрожувана Польща виступає в ролі оборонця України, до якої сама мала претензії — Л. П.); що татарський напад був апробований тією комісією, про що свідчать документи,, знайдені в покладі принца Татарії . . ."

Варто нагадати, що саме 1630 р. ославлений чорноморськими походами запорозький гетьман Тарас Федорович розбив поляків під Переяславом і добився від Польщі згоди на збільшення кількости реєстрових козаків — вільних від впливу польської адміністрації, що тоді діяла в частині України. Воєнна поразка польського війська і була одною з причин, чому польський амбасадор у Туреччині виступив по боці козаків, розлючених черговим татарським нападом, учиненим за згодою Порти.

М. Кузьмович

НЕБАЧЕНА ВИСТАВКА

Людині, що активно цікавиться сучасним українським мистецтвом, чираз важче слідкувати за розвитком поодиноких мистців. Успіхи, що їх постепенно здобувають поодинокі мистці в чужої публіки між Ню Йорком та Парижем розворошують їхні твори по чужих збірках так, що нюйорський глядач, який не може відвідати паризької виставки, там виставлених творів либонь не матиме нагоди вже ніколи оглядати.

Ось так нюйоркська публіка не бачитиме картин Л. Гуцалюка з першого часу його чергового побуту в Парижі в роках 58-59.

Як відомо, недавно Л. Гуцалюк виставив 25 своїх картин в Галерії Норваль в Парижі. Ще перед відкриттям виставки власник італійської галерії в Бергамо купив 23 образи і осінню організує виставку Гуцалюка в Італії. З доступних нам матеріялів української та французької преси бачимо, що Л. Гуцалюк мав не тільки матеріяльний, але і мистецький успіх. Рецензії цілої французької фахової критики незвичайно прихильні. Н. пр. рецензент в Ле Ор-Кот пише: „Ми були дуже приємно здивовані відкриттям Гуцалюка. Цей пейсажист, закоханий у вертикалях, неначе інкрустує кольори в полотні і дає нам міста з новими обличчями. Ось маляр з особливою персональністю". — „Л. Інформасіон Артістік", якої редактором є відомий критик та есеїст Р. Казенаве помістила навіть цілосторінкову репродукцію однієї з картин Гуцалюка, поруч із дуже корисною рецензією. („Його відчуття перспективи, великі плоскі форми, надають його творам особливого характеру. Він грається витонченістю сірих, стишених зелених та рожевих тонів, які він щасливо поєднує. Цілість стверджує силу і бадьорість". . .,.).

Разом до наших рук дійшло сім французьких критик, та дві українські. Вони поруч із листами мистця — це для нас єдина можливість слідкувати за змінами, що зайшли в творчости Гуцалюка впродовж останнього року. В противенстві до картин з 56-58 рр. його палета ограничена до тільки кількох красок: попеляста, зелена і рожева. Вражає велике заінтересування мотивами міста. Композиція радше площинова чим лінійна, більш здисциплінована побудова картин надає їм гармонійну суцільність. Такі враження дістається від рецензій на виставку. Листи мистця за останній рік виразно вказували на саме того рода зміни. Вже дуже скоро після приїзду до Парижу Гуцалюк писав: „Пригадую, як Ви завважили по моїй першій виставці, що це немов образи мандрівника, який сів відпочивати і упорядковувати враження пройденого. Тепер вповні відчуваю, що це була правильна замітка. Думаю, що тепер відчуваю більшу тяглість і стабільність в тому, що я малюю. Я не кажу, що враження краще чи гірше, але все ж таки це вже більше дозріле, чи радше зрівноважене малярство. Очевидно, я й дальше повний сумнівів в щодо моїх праць і не є я переконаний, що послідовне розв'язування подібних до себе проблем було краще як попередні „скоки" в різних кольоритах, різних техніках і малярських вартостях. Але ж відчуваю, що деякий поступ зробив, хоч деякі люди, що знають моє попереднє малювання, „жаліють", що я не такий коліровий, різноманітний ітд. Я все ж таки думаю, що розв'язка образу в дуже втриманих тонах далеко важча від пестрої гами. Я й дальше стараюся віддати, навіть цісю „безфарбністю", чисто малярські проблеми і стараюся не бути понурим — бо це ніколи не лежало в моєму темпераменті. Декілька останніх речей це уявні, „фантастичні" краєвиди, яких я ніколи не бачив і не снив. Їхня таємничість спричинена не сюжетом чи формою, тільки чисто кольористичними засобами та не має теж нічого спільного з магічним реалізмом".

„Малярем уявних краєвидів" і називає Гуцалюка в своїй вдумливій аналізі проф. О. Кульчицький.: „Гуцалюк хоче бути малярем уявних краєвидів. Застерігаємося, що у виразі „хоче" не вкладаємо ніякого сенсу недовершености Він не тільки хоче ним бути, але й є безперечно справжнім малярем уявлених краєвидів. Підкреслення слова „хоче" мало іншу мету: ствердити, що в мистецтві Гуцалюка відчувається лінія хотіння, впертоді, коли це прямування тоді, коли це пр'ямування, скероване на мистецькі досягнення, як це часто в Гуцалюка — буває несвідомим."'

Ще одне, незвичайно характеристичне, та психологічне цікаве видвигає професор Кульчицький. „Гуцалюк є рідким прикладом українця, що не тільки не відчуває вродженої ворожости до міста-молоха, яка виразною ниткою тягнеться в нашій мистецькій творчості від Підмогильного аж до Гніздовського, не тільки поєднався з містом, але й став його ентузіястичним прихильником."

Ред. Жданович написав: „Він бачить Париж очима закоханого. Коли б хтось барвну й залиту сонцем Венецію, чи Севілью намалював ясним, майже білим кольором — це було б зрозумілим. Але задимлений, майже чорний, Париж намалювати мало не білим кольором, як це бачимо в „Мостах на Сені" чи в „Шлюзі Ст. Мартен" — це вже пісня закоханого. Його панорама паризьких дахів, так оспіваних поемами, малярями й музиками, це також після закоханого, що ідеалізує предмет свого захоплення."

Це саме відчули також і французи. Реценз. „Рев'ю Парламентер" писав: „Гуцалюк повернувся до нас по двох роках відсутности, тим разом щоб утвердити себе остаточно у Франції. Його перша виставка була повна обіцянок, які він тепер сповнив. Його графічність є більше переконлива і більше насичена. Його лініям, що трохи склонюються до Карзу, не бракує елеґантности. Його колір — тепер він любується в сірих, але теплих сірих, що проблискують мов перли, його Париж, дуже поетичні; вже внедовзі стане він справжнім парижанином".

Якже тоді погодити оту позитивну, поетичну, захоплену, життєрадісність Гуцалюка з добровільним, самому на себе наложеним обмеженням палети? Не я один ставлю собі те питання. „Журнал дель аматор д'ар" написав: „Гуцалюк малює, так би мовити, тільки дахи та фасади домів. Він старається якнайбільше уникати всіх живих кольорів. Як можна заінтересувати нас таким невдячним сюжетом, трактованим майже виключно в сірій манері? Це його секрет!".

На цей його секрет вже і ми цікаві, і добре, що після виставок восени в Італії мистець плянує навесні виставку в Ню Йорку. А до того часу не залишається нам нічого іншого, як з увагою слідкувати за реакцією молодого мистця на свої успіхи, та нові горизонти, що йому розкрилися. Як досі, наші побоювання, що цей великий крок вперед прийшов може трохи за швидко, та може відбитися від'ємно на дальшому мистецькому розвитку Л. Гуцалюка, — зовсім непотрібні. В своєму останньому листі він пише на цю тему ось що: „Ви порушили дуже важливе питання — справи сумнівів і впливу подій на мій дальший розвиток. Ці справи дуже мене турбують. Часом людина питає сама себе, чи продажа образів взагалі була дійсним успіхом, чи радше я просто малював під смак публіки? Все ж таки я думаю, що я працював, щоб задоволити передусім самого себе; чи радше не так задоволити, як виявити те, що в мені сидить. Приходить теж питання, чи не почну я працювати „серйозно", залишаючися при тому самому, що роблю досі? Думаю, що це з моїм темпераментом неможливе, бо мене завжди щось гонить до різних експериментів та шукань: хоч моя виставка мала краще враження цілости та єдности як попередні, то все ж таки відчулося різниці в поодиноких полотнах інше трактування, інші розв'язки кольориту та композиції Все ж я здаю собі справу з різних небезпек зв'язаних з матеріяльним успіхом, і тому мені буде легше їх вистерігатися . . . Треба думати про малювання і того, що передомною; а минуле — Хай воно і приємне, треба забувати; щоб не було завадою в дальшій праці":

Василь Мудрий

НОВІ ПРАЦІ ВОЛОДИМИРА ДОРОШЕНКА

Наш неструджений науковий дослідник і бібліограф Володимир Дорошенко знов збагатив українську духову скарбницю двома цінними публікаціями про наше минуле. Першу з цих публікацій автор назвав „Маніфест Руської Трійці". Праця присвячена 120-річчю появи „Русалки Дністровоі". Появилась вона накладом видавництва „Америка" у Филаделфії 1959 р. Цю працю автор виголосив на спільному засіданні філологічної секції НТШ і літературної секції УВАН 25-го жовтня 1958 р. в Ню Йорку.

Друга значно більша публікація призначена „Матері всіх українських установ" на галицькій землі Товариству „Просвіта" з нагоди 90-річчя її заснування. Ця праця побачила світ накладом „Молодої Просвіти ім. Митрополита А. Шептицького" у Филаделфії 1959 р.

Обидві ці праці писані в еміграційних умовинах і при недостачі джерел; тому треба подивляти енергію та хист автора, що дозволили йому зібрати так багато матеріялу і так солідно його використати.

Праця про „Просвіту" обіймає не тільки всесторонню її діяльність у початках але й подає багатий матеріял про її чисто освітньо-культурну акцію в краю та майже уповні вичерпує пребагату видавничу діяльність цього найстаршого бастіону новочасної української культури. Во чого „Просвіта" за свій недовгий вік не видавала? Вона видавала популярні літертурні твори для масового поширювання; господарські підручники; правні поучення; підручники пасічництва; інструкції про заснування читалень, читальняних крамниць, позичкових кас, громадських шпихлірів і т. п. „Просвіта" видала об'ємисту ілюстровану Історію України в своїх початках, а її автором був Олександер Барвінський. Була це перша популярного типу історія не тільки в Галичині, але й на всіх українських землях. „Просвіта" видала відомі книжки Івана Франка про „Скасування панщини" та д-ра Лонгина Цегельського „Русь Україна і Московщина".

„Просвіта" видавала календарі, які були прекрасними альманахами літературних оригінальних творів, популярних статтей на різні практичні теми й оглядів найважніших подій українського життя за даний рік. Покійний Іван Франко зредагував багато тих альманахів „Просвіти" і в них друкував свої прегарні оповідання. „Просвіта" приступила дещо пізніше до видавання „Української письменности", себто творів українських літературних клясиків. Це були великі книги, яких появилося 27. „Українська письменність" була започаткована Юліяном Романчуком, що був теж її першим і довголітнім редактором. Після нього два томи зредагував д-р Іван Брик, а по ньому постійним редактором „Письменности" був Михайло Возняк. Якщо „Просвіта" нічого більше не видала б тільки цю „Українську Письменність", то вже це було б велитенською її заслугою. Але „Просвіта" видала ще й багато інших цінних видань, як „Історію Українського письменства" М. Возняка (3 томи), „Українські думи" Філярета Колесси, два господарські підручники Сидора Кузика „Взірцевий господар", перед першою великою війною і великий „Господарський Порадник" М. Творидла під кінець 1920-тих років.

В серії видань фонду „Учітеся" появились коштом „Просвіти" між іншим такі цінні праці: „Історія українського мистецтва" Миколи Голубця, про історію українського державництва Омеляна Терлецького, „Історія українського театру" Степана Чарнецького та інші. „Просвіта" видавала цілу низку журналів фахового культурно - освітнього характеру. Але видавала і популярно науковий журнал „Життя і знання", що здобув собі масового читача серед усіх шарів українського громадянства. Був час, коли „Просвіта" видавала шкільні підручники. Для поборювання неграмотности видала кілька спеціяльних букварів для дорослих неграмотних.

Величезною заслугою Вол. Дорошенка є не тільки те, що він зумів викресати стільки благородного вогню любови до „Просвіти", але передовсім те, що він виказав наглядними фактами непереможний вплив „Просвіти" на все українство земного ґльобу. Багато часу й дослідчої праці він присвятив „Просвітам" на Східній Україні, що їх організували там по революції 1905 р. по всіх містах України, а які скоро влада порозв'язувала. По революції 1917 р. „Просвіти" організували там масово. І була така маса, що в Києві покликано до життя „Союз Просвіт", що видавав свій фаховий журнал. Твердою ногою ставали „Просвіти" серед українського населення за Уралом на Сірому і Зеленому Клині, а з-над Амуру вони найшли пізніше дорогу і до Манджурії разом з українськими втікачами від „пролетарської" диктатури. Комуністи всі „Просвіти" зліквідували.

Про впливи „Просвіти" і про засновування „Просвіт" у заморських краях Володимир Дорошенко призбирав нові ревеляційні матеріяли. Отже мова там про ЗДА, Канаду, Вразилію, Аргентину, Уругвай та Парагвай, про заснування „Просвіт" на зразок старокраєвих читалень „Просвіти" як і про творення „Просвіт" як самостійних організаційних осередків для універсальних потреб переселенців. Вагато уваги присвячено „Молодій Просвіті ім. Митрополита Андрія Шептицького" у Филаделфії", де вона завдяки енергії п. Я. Таломира, проявляє видатну діяльність.

Не зважаючи на дуже незначні та дрібні недогляди в реєстрації фактів з життя „Просвіти" та в реєстрації праць про „Просвіту", що було зумовлене, як це вище підкреслено, еміграційними умовинами, це ніяк не зменшує великої вартости цілої праці. Навпаки вона має всі дані на те, щоб на довгі роки бути найкращим джерелом інформацій про „Просвіту" серед українського громадянства і його молоді. За обі ці праці належиться Авторові не тільки щире признання, але й велика українська громадянська подяка.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу, бо він дає Вам дешеві та вигідні різні роди забезпечення життя і рівночасно є оборонцем української справи в Америці. Український Народний Союз поважають і американці не тільки завдяки 70 тисячами членства і 20-ти мільйонового майна, але і за його гідну, високопатріотичну поставу в обороні свободи і демократії.

50-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ЗАСЛУЖЕНОГО СВЯЩЕНИКА-ПІОНЕРА

о. А. Уляницький

Перед першою світовою війною прибув до Америки молоденький священик о. Антонин Уляницький зі своєю дружиною Стефанією з Сімновичів. — Тяжкі то були часи для влади церковної і для священства. Часи, коли українські громади були часто без церкви, без дому парохіяльного, а про школи ніхто й не думав тоді. Нарід домагався передусім дому Божого.

Першою громадою, яку надав о. Уляницькому — бл. п. Владика Сотер Ортинський, була в Ковсвіллі, Пенсилвенія. За церкву там була дерев'яна шопа, прибрана в середині образами. Дому парафіяльного не було. На неділі доїжджав священик з Филаделфії. — Тому то відразу треба було братися до будови нової церкви. О. Уляницький винайшов, набув і посвятив площу в гарнім положенні під нову церкву. — Треба було збирати фонди на будову. Громада була невеличка, коло 70 родин — при тім не від речі треба зазначити, що українські люди в той час були найбідніші, деколи не письменні, інтелігенції зовсім не було. — Хоч добрі були серцем, але оголомшені добробутом в новій країні і деколи з хибним розумінням американської свободи — творили вони тяжкий елемент для свого релігійного проводу

Здоров'я дружини о. Уляницького вимагало зміни клімату, тому він просив про перенесення до Північної Дакоти, де степи-фарми нагадували рідний край, за яким обоє все тужили.

Історія парохії в Ковтсвіллі, Па., — це неначе одна і та сама історія в житті цього священика і його дружини. В протязі 50 літ обоє вони своєю працею і мандрівкою по Америці і українських громадах докладали вірно і ревно свої цеголки до розбудови українських парохій. — Найзамітнішим є заложення цілоденної 8-клясової української кат. школи в Сентралія, Па., як також розпочата там о. Уляницьким будова шкільного будинку. Сентралія в той час числила лише 90 платних родин — люди майже не працювали, бо обі вугільняні компанії стояли зачинені. Але за приміром і працею п. Уляницької, яка все в кожній громаді — провадила вечірні школи, і уряджувала концерти та давала вистави театральні — люди в Сентралії зрозуміли і оцінили вагу виховання дітей в релігійному національному дусі, і тому майже не ставили опору, коли о. Уляницький спровадив Сестри Василіянки і зголосив отворення цілоденної української католицької школи.

Треба відмітити, що на бажання Владики Кир Константина о. Уляницький і його дружина влаштували і перевели успішно два деканальні „Українські Дні" на дохід школи в Стемфорді, Конн. Один „Український День" був у МекКеду, Па., а другий у Френкфорді, Па. — У Френкфорді перебув о. Ювілят 8 літ. Сплатив там весь довг на церкві і полишив поважну суму гроша на будову нової церкви. Зорганізував там українських католицьких ветеранів і був їх капеляном. Також заложив Сестрицтво молодших жінок.

Ця праця отця і його дружини не придбали йому якихсь почестей, бо він не для цього працював, але полишили по собі незабутнє душевне вдоволення, і ту Вогом дану нагороду, що ось позволив йому Всевишній „доплисти до берега" і відсвяткувати 14-го червня свій Золотий Ювілей Священства у власній хаті зі своєю дружиною і четверома дітьми на високих становищах — в оточенні достойних і вельмишанованих гостей і приятелів.

Ювілейну Торжественну Літургію відслухив о. Ювілят в церкві св. Йосафата у Френкфорді в неділю 14-го червня, о год. 8 ранку. Парох цієї церкви о. Мир. Харине подбав про те, що місцевий хор співав під час відправи, а сам він виголосив гарну ювілейну проповідь, а при кінці вручив о. Ювілятові гарні дари від парохії, від місцевих ветеранів і Марійської Дружини. Ювілейний бенкет відбувся вечером в домі о. Ювілята, в якім взяло участь коло 50 осіб, численне священство, представники інтелігенції і мистецьких кол.

Першим достойним гостем був Преосв. Єпископ Номінат Платон Корниляк, а далі о. д-р Василь Макух, ректор Семинарії у Вашингтоні, о. монс. д-р Стефан Тиханський, о. Василь Головінський, економ Филаделфійської Архиєпархії з дружиною — о. професор Андрій Мельник, о. совітник Петро Липин, о. Юліян Слонський з дружиною — та о. Яр. Кекіш з Бронксу, Н. Й. і о. декан Д. Шуль з Вашингтону, оба шкільні товариші о. Ювілята, — о. монс. Тиханський, який зайняв ролю товстмайстра сам виголосив вступне слово до о. Ювілята, потім попросив до слова о. Д. Шуля і о. Яр. Кекіша — як також редактора „Америки" п. д-ра Григора Лужницького і ред. американського часопису „Дя Івнінг Вулетен" п. д-ра Філіпа Шефера. — Доня панства Уляницьких п. Дарія Дерійова промовила по англійськи від родини.

Привіти закінчив Єпископ-Номінат Кир Платон, який у своюму слові з'ясував важливу ролю священика і його Вогом дані вартості.

О. Ювілят щиро-сердечно подякував всім приявним за ласкаву участь в цім родиннім торжестві.

Програма під час бенкету складалася зі сольо-співу п. Ліди Уляницької і деклямації малого внучка Романа, який зворушливо виголосив „Слово" з поеми Т. Шевченка.

Іншими гостями на ювілейнім бенкеті були д-р В. Ґалан з дружиною, д-р А. Рудницький з дружиною, д-р Гр. Цегельський з дружиною і донею Анізією, д-р Ф. Шефер з дружиною, д-р В. Пацлавський, д-р Роман Уляницький, д-р О. Дерій з дружиною, п. Марія Лужницька, п. Слава Мерріт, д-р М. Стрийський з дружиною, п. Н. Сидрійська і доня п. Рома (на візиті з Польщі), п. Леся Кінаш, п. Оля Мосьондз та інші.

Н. Н.

Д-Р О. МАРІТЧАК ПРОФЕСОР УКРАЇНСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ

Ню Йорк. — Український Технічний Інститут у Ню Йорку найменував професором міжнародного права д-ра Олександра Марітчака. Номінація важна з днем 15-го червня ц. р. Д-р О. Марітчак був професором права та керівником катедри міжнародного права у Львівському університеті, а пізніше вже на еміграції був професором міжнародного права в Українській Високій Економічній школі в Мюнхені. Проф. О. Марітчак бере живу участь в громадсько-політичному житті в Дітройті та працює як журналіст і науковець.

СКУЛЬПТОР МИХАЙЛО УРБАН ЇДЕ ДО ІТАЛІЇ

12-го червня в Шикаґовському Інституті Мистецтва одержав академічний ступінь бакалявра мистецтва (бечелор оф файн артс) з ділянки скульптури молодий український мистець, Михайло Урбан. Молодий скульптор студіював в Інституті від 1954-го року, а за свої успіхи в науці й мистецькій роботі отримував повну стипендію впродовж останніх трьох років. Авершком успіху було призначення йому першої нагороди Інституту з нагоди закінчення академічного року. Ця одинока того рода нагорода в сумі 3,500 долярів призначених на продовжування і поглиблення дотеперішніх студій закордоном. Пан Михайло Урбан, власник т. зв. Едвард Л. Раєрсон Форейн Тревелінг Феллошип, вибрав Італію, як країну ,в якій сподівається найкраще поглибити своє знання та вправність у скульптурі.

Він народжений в 1928 р. в Луці біля Самбора, в Західній Україні. Під час воєнної хуртовини до гімназії ходив у Дрогобичі, а відтак доля кинула його до Регенсбургу, Німеччина, де він закінчив гімназію в 1948 році. Мо приїзді до ЗДА ,в 1951 - 1953 рр. служив він в американській армії ,в більшості в окопах на корейському фронті.

Читачам „Свободи" праці молодого скульптора відомі з рецензій мистецьких виставок, зокрема в Н. Йорку, в яких він брав участь. Крім того, праці М. Урбана були виставлені кількакратно в шикаґовських виставках молодих мистців, до організації яких він сам чимало причинився. Впродовж останніх трьох років, щороку його праці були виставлені на річних виставках Шикаґовського Інституту Мистецтва .Критики метрополітальної преси кожночасно прихильно висловлювалися про його праці.

Свій перший поважний успіх осягнув п. Михайло Урбан своєю участю в річній виставці американських мистців - ветеранів ,що відбулася минулого року в Палмер Гавзі в Шикаго. На цій виставці наш скульптор здобув першу нагороду, про що широко писала шикаґовська преса ,поміщуючи знимки скульптора та його творів. В сучасну пору праці Михайла Урбана виставлені у виставці т. зв. „Равінія Арт Фестивал 1959", що триває від 30 червня до 16-го серпня ц. р. Крім того, мистець має запрошення взяти участь у виставці в Бостоні, яка відбудеться цієї осени.

Молодий мистець пильно студіює італійську мову, щоб не приїхати до Флоренції „без язика". Михайло Урбан не концентрує виключно свою увагу на мармур та сталь, що їх масу перетоплює він у захоплюючу скульптуру, але й бере активну участь у суспільно - громадському житті української молоді. Він же ж був співорганізатором і основоположником т-ва „Моліт" — об'єднання молодих мистців слова ,образотворчого мистецтва й скульптури в Шикаґо. Рівно ж виявив він себе активно під час свого перебування в Ню Йорку, в 1957 році в праці Об'єднання Молодих Мистців Ню Йорку. Люблений своїми шкільними товаришами, щороку здобував їх „гонорабл меншин", як також був відзначуваний професорським збором Інституту.

Молодий мистець ,син професора Теодора й Ванди з Терлецьких, є членом Українського Народного Союзу, Відділ „Леви" ч. 399 в Шикаґо. Рівнож його батьки та сестра ,замужня Ірина Стерчо, від свого приїзду до ЗДА є членами УНСоюзу.

П. Надтоянський

Студійна (Каледжова) Грамота Українського Народного Союзу запевнить вашим дітям високі студії, а з ними краще й багатше життя! Не зволікайте зі забезпеченням ваших дітей! Нехай вони стануть ювілейними членами Союзу!

✝

Ділимося сумною вісткою, що 21-го липня 1959 р. упокоївся в Бозі в Дітройті на 50 році життя, бл. п.

МИХАЙЛО БОРОВСЬКИЙ

пастор Української Пресвітерської Церкви в Ню Йорку та член Головної Управи Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці.

Похорон відбудеться в суботу 25-го липня 1959 р., о год. 10-ій рано в Дітройті, з пох. дому Salowich & Stephan, 3932 Livernois Avenue на Evergreen Cemetery при Woodward Avenue.

В каплиці цього самого пох. дому відбудеться в п'ятницю 24-го липня, о год. 7-ій вечером ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ.

Волею Покійного було, щоб бажаючі замість квітів на його могилу дали свої дари на працю Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці.

Головна Управа
Українського Євангельського Об'єднання в П. А.
та брат Володимир з Родиною

12 найпопулярніших в окремих стейтах демократів кандидуватимуть у правиборах 1960 року

Вашингтон. — В 1960 році в президентських правиборах братимуть участь аж 12 демократичних стейтових фаворитів, хоч число тих стейтів, які відбувають правибори змаліло з 18-ох до 15-ох, бо Аляска, Міннесота і Монтана скасували правибори після 1956 року. Тільки в стейтах Вест Вірджінія, Небраска і Ню Гемпшір не виступатимуть стейтову фаворити, як кандидати на президента; те саме буде і в Дистрикті Колумбія, а всі інші стейти, в яких відбуваються правибори, виставляють своїх власних кандидатів, і чужі кандидати не матимуть змоги легко виграти правибори проти стейтового любимця. Та все таки демократичні кандидати, які думають про здобуття президентури, а а саме сенатори Джан Ф. Кеннеді і Гюберт Г. Гомфрі мусітимуть зміряти свої сили і в стейтах із стейтовими фаворитами. Між іншими демократичними кандидатами вже тепер згадують: губернатора Ню Джерзі Роберта П. Майнера, губернатора Каліфорнії Едмунда Дж. Бравна, сенатора Вільяма Проксмесра з Висконсіну, сенатора Р. Венс Гарткі з Індіяни. Сенатор Линдон Б. Джансон і давніший кандидат Адлей Е. Стівенсон не братимуть участи у правиборах, але вони мають кандидувати на крайовій номінаційній Конвенції, коли б розстрілені були голоси, і важко було б вибрати кандидатів в перших голосуваннях.

Передбачають збалансовану закордонну торгівлю ЗДА в цьому році

Вашингтон. — Крайова Рада Закордонної Торгівлі передбачає ,що цього року закордонна торгівля ЗДА буде майже збалансована, хоч імпорт дійде до рекордової висоти. Ця Рада в половині цього року зробила переоцінку своїх передбачувань із січня ц. р. в такому напрямку: 1) Експорт має дійти до 15,900-000,000 долярів, але до цієї суми не враховується товарів, вивезених в рямках військової допомоги. Це було б трохи менше від експорту в 1958 році — 16,200,000,000 долярів; 2) Імпорт повинен виносити в цьому році 15.000,000-000 долярів, а минулого року ЗДА вивезли були товарів на 1,800,000,000 долярів менше. Ця сама Рада Закор. Торгівлі передбачає дальший відплив золота із ЗДА, а внаслідок інших транзакцій із закордонними країнами з цієї країни відійде закордон золота і долярів на суму 4,900,000,000 долярів. Минулого року закордонні держави збільшили свої запаси золота і долярів на суму 3,425,000,000 долярів. Економісти стверджують зріст імпорту ЗДА, який цього року може ще збільшитися внаслідок страйку сталеварів, бо промисл може спроваджувати сталь із закордону.

УСС плянують З'їзд в Сен Кетеринс у своє 45-річчя

Українські Січові Стрільці рішили з'їхатись в Сен Кетеринс, Онт. в днях 1 і 2-го серпня 1959 р., щоб в рямках Мазепинських Святкувань відзначити 45-ліття вимаршу на поле боїв та стрінутись з громадянством. Мала горстка УСС залишилася ще в живих, і не всі вони зможуть прибути. Але ті, які прийдуть ,будуть мати що пригадувати. Кожний переживав великі піднеслі хвилі, коли існувала Незалежна Українська Держава. Організатори З'їзду просять усіх, зблизька і далека, прибути на те Свято, а головно молодь, яка матиме змогу вислухати доповідь про історію УСС та ідеологію тих, які перші вхопили за зброю, ще восени 1914 року, і які мають за собою ряд переможних боїв. Початок Свята в суботу, 1-го серпня 1959 р. о год. 1,30 в залі УНО Сен Кетеринс, Онтаріо, вул. Ніяґара Ст. 177.

Торонто, липень, 1959 р.

Комітет 45-ліття З'їзду УСС

СЕН. КЕННЕДІ В ГРУДНІ ПОВІДОМИТЬ ПРО СВОЮ КАНДИДАТУРУ

Гардфорд, Коннектикат. — Губернатор стейту Коннектикат Абрагам А. Рібікоф, який який є давнім приятелем сенатора Джана Ф. Кеннеді, був гостем в домі сенатора і 6 годин розмовляв із ним про його політичні пляни. Губернатор Рібікоф заявив пізніше журналістам, що він сам не може нічого твердити про політичні пляни свого приятеля але інші близькі особи до сен. Кеннеді твердять, що сенатор в грудні ц. р. повідомить про свою кандидатуру на президента. Губернатор Рібікоф, як перший губернатор Коннектикату жидівського віровизнання, заявив, що католицизм сен. Кеннеді не буде перешкодою в його виборчій перемозі.

● **Альжирський закордонно-революційний націоналістичний уряд** оскаржує Францію в тому, що вона пляново переводить масакру в альжирських селах переодягненими за арабів французькими вояками, щоб створювати ворожий до націоналістів настрій серед населення. Альжирський уряд плянує провести в Ню Йорку нараду представників азійсько - африканського бльоку при Об'єднаних Націй щоб обміркувати ту здогадну французьку провокаційну змову.

Вступайте в члени УНСоюзу

Сенатор Кларк підтримує голову Крайового Комітету — Пола Ботлера

Вашингтон. — Ліберальний сенатор-демократ Джозеф С. Кларк із Пенсилвенії промовляв на телевізійній програмі і заявив, що демократи з Конгресу повинні підтримати голову Крайового Демократичного Комітету Пола М. Ботлера, щоб одним фронтом іти по цілій країні до виборчого успіху восени майбутнього року. На думку сенатора Кларка Демократична партія мусить мати „ліберальний рекорд", щоб виграти президентські вибори в 1960 році. Сам Ботлер заявив на телевізії в Ню Йорку, що його виступ проти демократичного проводу в Конгресі скріпив його становище. „Гадаю, казав він, що ті, які хотіли мене нагнати з головства в партійному комітеті, не зможуть здійснити своїх плянів". На телевізії виступав і сенатор-республіканець із Пенсилвенії Гаф Скотт ,який сказав, що в Республіканській партії є однозгідність і гармонія, але дотепно додав, що „їй недостає голосів", що треба буде направити при найближчих виборах.

Комуно-китайських фабричних робітників відсилають на ріллю

Гонґ Конґ. — За вістками, які приходять від втікачів з комуністичного Китаю і, частинно, від кореспондентів з країн, що втримують з комуно - китайським режимом дипломатичні взаємини, в країні за „бамбусовою завісою" почався відворотний соціяльно - господарський процес, як він був ще рік тому. В минулих роках комуністичний Китай був в гарячці індустріялізації і мільйони китайських селян зганяли з їх сел до міст до фабрик. „Поворот на село" — це останнє гасло, що його кинув комуно - китайський уряд і мільйони робітників відсилається з міст на села, закриваючи різні фабричні заклади й фабрики. Головні дві причини зумовлюють це явище: брак фабричних сирівців внеможливлює нормальну продукцію і сотні тисяч та мільйони робітників не мають насправді що робити по фабриках, — а з кругого боку дальший зріст населення та стихійні нещастя зберігають актуальним марево нового голоду.

Коротки Вістки

● **Демократичний член** леґіслятури в Олбані, Н. Й. Артур Левіт передбачає, що губер. Рокефеллер буде республікан. кандидатом на президента в 1960 році, бо мовляв, він підготовляється до цього працею на теперішньому пості. Рокефеллер добився цього року підвищення стейтових податків, а найближчого року матиме надвишку в сумі 130 мільйонів долярів, і це буде арґументом про його добру фінансову господарку.

● **Альжирські партизани** твердять, що минулого тижня вони провели успішний наскок на французький форт Аін Зана на тунісько - альжирському кордоні, обстрілявши його особливими ґранатами, що витворюють велику гарят, і „живцем спаливши" 200 вояків. Французи признають факт цієї атаки, але твердять, що її відбито з утратою 50-х партизанів, а самі мали тільки трьох ранених.

● **Італійські газети зняли крик** з приводу вербування дітей бідних батьків, яких перевозять до Америки, де їх адоптують заможні американці італійського роду. Деякі матері, які погодились віддати своїх дітей на адоптацію, в останній хвилині передумали і при помочі поліції стримали їх виїзд. В інших випадках самі діти наробили аляриму. Над цією справою дебатуватиме парлямент. Комуністи кричать про „торгівлю дітьми" на якій користають несовісні посередники.

● **Останньої неділі** над Ню Йорком пройшла громовиця, внаслідок якої на пляжі Орчард згинуло 4 особи. Під час бурі вони сховалися під деревом в яке ударила блискавиця. Біля брами зоопарку в Бронксі, Н. Й., блискавицею спаралізувало чотирьох осіб, які також сховалися під високим деревом.

● **Губернатор стейту Айдаго Роберт Е. Смайлі**, вернувшись із поїздки по СССР, заявив, що совєтські провідники зовсім не думають змінювати своїх політичних або економічних цілей, і тому ЗДА мусять бути дуже обережні. На думку губернатора, ЗДА завжди вестимуть перед у відношенні до СССР.

Альжирські націоналісти стараються за підтримку збоку Папи

Рим. — Президент Тунісії, Габіб Бурґуіба, бувши в минулу неділю на поверх одногодинній приватній авдієнції в Папи Івана XXIII, старався переконати Папу, що французький спосіб розв'язання кризи в Альжирі шляхом війни — не правильний і не доцільний. За твердженням західньої преси, головною ціллю відвідин Бурґуіби у Папи було приєднання Папи для справи визволення Альжиру. Габіб Бурґуіба є людиною західньої освіти й орієнтації, але він віддавна змагає до того, щоб переконати керівників французької держави, що вони повинні в безпосередніх переговорах з альжирськими націоналістами розв'язати справу Альжиру, давши йому самостійність, з тим, щоб Альжир створив разом з Тунісією і Марокко північно - африканську федерацію, яка була б з черги в тісному союзі з Францією. Папа Іван XXIII — за ранішими інформаціями преси — дав нібито моральну підримку французькому президентові де Ґоллеві для його заходів, ступневими соціяльно - економічними й культурними реформами нормалізувати ситуацію в Альжирі.

Приготовляються переводити атомові проби в Неваді

Вашингтон. — Представник Комісії Атомової Енерґії заявив, що вже ведеться підготова до продовжування пробних експльозій атомової зброї на досвідних полях Невади, як тільки розіб'ються переговори з Совєтами про заборону пробних атомових експльозій, які ведуться в Женеві. Припинення пробних атомових експльозій кінчається 31-го жовтня ц. р., хібащо до того часу заключено б договір про припинення цих експльозій на довший час. В Неваді копають глибокі тунелі для підземних атомових експльозій, а на досвідному полі на острові на Пацифіку мають перевести праці коштом 9 мільйонів долярів, щоб те поле було готове для відновлення пробних експльозій, як тільки зайде на це потреба. Коли б не було консервативних праць на острові Еніветок, то вітри зробили б там таке знищення, що треба б двох до трьох років на те, щоб той острів приготовити до вжитку Комісії Атомової Енерґії.

Італія приготовляється вже до Олімпійських Ігрищ

Рим. — Від 15 серпня до 15 вересня 1960 року відбудуться у Римі олімлійські ігрища і вже тепер Рим та вся Італія почали до них приготовлятись. Посадник Риму видав заклик до всіх мешканців „вічного міста", щоб вони були готові прийняти до себе приїхавших на ігрища закордонних делеґатів і туристів. Посадник Риму Урбано Чіосетті звернув увагу у тому свому заклику, що це просто патріотичний обов'язок всіх римлян проявити гостинність та вибавити з клопоту міське правління. В усіх готелях і пенсіонах в цілому Римі є всього 21,062 ліжка. 5,000 ліжок у 24-ох першорядних готелях і пенсіонах Риму вже тепер, на рік наперед, замовлені. Коли здійсняться надії римлян, що на Олімпійські ігрища прибуде щонайменше 100,000, а то й 200,000 осіб, то зрозуміло, що державні й міські чинники вже тепер клопочуться цією справою.

● **Нова прокомуністична влада в Сінґапурі**, де Англія все ще має свою велику летунсько-морську базу, звеліла викинути з місцевої публічної бібліотеки всі книжки й журнали, що їх прислала американська Центральна Інформаційна Аґенція.

● ПРАЦЯ ●
● HELP WANTED FEMALE ●

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ВЕСТБУРІ, Л. АЙ. — Управа Відд. 267 УНС. повідомляє всіх членів, що Піврічні Збори відбудуться в суботу, дня 25 липня, 1959 р. в домі фін. секр. при 318 Swalm St. — Westbury.

Управа.

● MISCELLANEOUS ●

Зміна адреси

До Адміністрації „СВОБОДИ",
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучаю 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА адреса була:
ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ____________
Ім'я і прізвище ____________
Адреса ____________
____

Моя НОВА адреса така:
Ім'я і прізвище ____________
Адреса ____________
Адреса ____________
____

● РОЗШУКИ ●

АНЕЛЮ АНДРУШЕВИЧ, народжену в селі Лешневі, біля Сокаля, на Львівщині пошукує стриєчна сестра Софія Андрушевич.

Хто знав би щобудь про Анелю Андрушевич, яка в двадцятих роках прибула до ЗДА і правдоподібно вийшла замуж, просимо подати на адресу ЗУАДК.

United Ukrainian American Relief Committee
866 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.

Хто знав би адресу **ОЛЕКСИ (Леся) ГАЛЬЧУК-а** і його молодшого брата **ФИЛИПА ГАЛЬЧУК-а** обох з Шепарівець к. Коломиї або їх самих, проситься подати вістку до:

League of Americans of Ukrainian Descent
841 N. Western Avenue
Chicago 22, Ill.

(для кузинки Ірени Ґреджук)
Лесь Гальчук працював перед війною у „Маслосоюзі" у Львові, після війни мав бути в Західній Европі.

● ВАКАЦІЇ ●

Посмертна згадка

ГРИГОРІЙ ПРИЙМА, член. Братства св. Василія Великого, Відд. 364 УНСоюзу в Клівленді, Огайо, упокоївся в Бозі 11-го липня 1959 р. по довгій і тяжкій недузі. Покійний походив зі села Забілки, пов. Жовква, Зах. Україна. До Союзу належав від 1925 року, був щирим українцем, добрим громадянином. Полишив в смутку дружину Анну, сина Івана і невістку Ольгу, братанича і ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 14 липня 1959 р. з пох. заведення при великім числі родини, приятелів і членів Братства, до української кат. Церкви Пр. Діви Марії, а відтак на цвинтар св. апп. Петра і Павла в Парма, Огайо. В. Н. П.!

В. Владика, секр.

ТАРЗАН, ч. 4294. Свіжий слід.

Коли Тарзан приїхав до оази, він зіскочив із хребта верблюда, томлений спрагою за іскристою джерельною водою.

Він пив, плюскався, купався досхочу. Аж нагло йому зір затримався на людському сліді!

Тарзан був занепокоєний і підзорливий та слідкував. Незабаром його чуйні ніздря занюхали Сема... І слід був тільки годину старий!